

**Міжнародна науково-практична конференція:
"Проблеми збереження гірських екосистем та сталого використання
біологічних ресурсів Карпат"
(до 50-річчя створення Карпатського біосферного заповідника)**

"Любов до України неможлива без любові до природи", – такими словами Микола Княжицький, голова Комітету з питань культури й духовності Верховної Ради України, народний депутат України, відкрив міжнародну науково-практичну конференцію "Проблеми збереження гірських екосистем та сталого використання біологічних ресурсів Карпат", яка відбулася 22–25 жовтня 2018 р. у Рахові й була присвячена 50-річчю організації Карпатського біосферного заповідника. Доповідач наголосив на тому, що Комітет тісно співпрацює із заповідниками та національними парками, докладаючи зусиль, аби Карпатські проекти отримали підтримку від Євросоюзу, а заповідна справа сприяла розвитку туризму.

До учасників конференції із привітаннями та словами вдячності колективу Карпатського біосферного заповідника звернулись також народний депутат України Іван Рибак, директор Департаменту екологічної мережі та природно-заповідного фонду Мінприроди України Віктор Клід, який оголосив вітання Міністерства екології та природних ресурсів України, голови Рахівської (Павло Басараба) й Тячівської (Іван Фабрицій) районних держадміністрацій, голова Асоціації природоохоронних територій України Микола Стеценко, директор Карпатського біосферного заповідника Микола Рибак та ін.

У роботі конференції взяло участь понад 120 представників науково-дослідних та вищих навчальних закладів, природоохоронних установ, органів влади та громадськості з України, Німеччини, Швейцарії, Великобританії, Австрії, Словаччини та Угорщини.

На конференції було розглянуто широке коло питань щодо збереження гірських екосистем та сталого використання біологічних ресурсів в Карпатах, досліджень та моніторингу біотичного й абіотичного середовища, ролі Карпатського біосферного заповідника та інших установ природно-заповідного фонду у вивченні, збереженні

природно-ресурсного потенціалу та впровадженні концепції сталого розвитку. Цим питанням були присвячені доповіді директора Карпатського біосферного заповідника Миколи Рибак ("Карпатський заповідник – крізь призму п'яти десятиріч"), професора університету сталого розвитку із м. Еберсвальде (Німеччина) П'єра Ібіша ("Карпатський біосферний заповідник – рушійна сила транскордонного співробітництва у сфері охорони природи в Центрі Європи"), керівника підрозділу федерального інституту лісових, снігових та ландшафтних досліджень (WSL) із м. Бірменсдорф (Швейцарія) доктора Петера Бранга ("Праліси Угольсько-Широколужанського масиву в умовах кліматичних змін – куди спрямований цей рух?"), наукових співробітників Карпатського біосферного заповідника Василя Покин'череди та Юрія Беркели ("Основні підсумки міжнародної співпраці Карпатського біосферного заповідника") й Мирослава Кабала та Дмитра Сухарюка ("Дослідження лісових екосистем Карпатського біосферного заповідника – історія, здобутки та перспективи"). Були також заслухані доповіді словацького професора Івана Волощука ("Історичні аспекти декларації Татранського національного парку (Словаччина) та його управління"), співробітниця Департаменту екологічної мережі та природно-заповідного фонду Мінприроди України Ганни Ковбаснюк ("Аналіз ефективності Конвенції про охорону Всесвітньої культурної і природної спадщини, як міжнародного договору"), професора коледжу університету Рітл (Великобританія) Петера Гобсона ("Сталі рішення в динамічних ландшафтах вимагають стратегій, що базуються на екосистемних підходах"), доктора сільськогосподарських наук із Українського науково-дослідного інституту гірського лісівництва імені П.С. Пастернака Юрія Шпарика ("Сучасні проблеми гірських лісів Українських Карпат") тощо. Про особливу роль Карпатського біосферного заповідника як рушійного процесу номінації букових пралісів Карпат до Всесвітньої спадщини та створення Європейської

мережі букових лісів доповів професор Ганнес Кнапп (Німеччина).

Представник Впроваджувальної організації українсько-німецького проекту "Підтримка природно-заповідних територій України" Богдан Проць, аналізуючи ефективність менеджменту в Карпатському біосферному заповіднику, відмітив, що заповідник входить до найкращих в Україні, він має найвищий показник ефективності управління, який серед усіх установ природно-заповідного фонду України підвищився на 12% за період 2007–2016 рр.

Під час конференції було висловлено чимало цікавих ідей та пропозицій, серед яких слід відмітити виступ Тимура Бедернічека (Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України) та його співавторів, які запропонували в Карпатському біосферному заповіднику на базі моніторингових ділянок, закладених чеськими професорами Мілошом Дейлом та Алоїсом Златніком на схилах Поп Івана Мараморського майже 90 років тому, створити дослідну станцію з вивчення впливу кліматичних змін на високогірні екосистеми Карпат з наступним включенням її до міжнародного проекту GLORIA.

Виступ Федора Гамори – заступника директора Карпатського біосферного заповідника був присвячений історії його створення та розвитку,

що бере початок від перших резерватів, які організовувались ще за часів Австро-Угорської імперії. Проблеми з організації Карпатського біосферного заповідника в різні часи були пов'язані з недосконалістю вітчизняного законодавства, а часом з опором окремих чиновників і частини дезінформованого місцевого населення. У такій ситуації важливу роль відігравав науковий авторитет відомих вчених – українських академіків І.Г. Підоплічка, К.М. Ситника та М.А. Голубця, професорів В.І. Комендаря та С.М. Стойка, чеського професора Алоїса Златніка. Неоціненною була й допомога окремих ентузіастів-одномумців із органів державної влади, територіальних громад та господарських структур. Велика подяка була висловлена управлінням та господарським керівникам, які відіграли значну роль у створенні та розвитку Карпатського біосферного заповідника в останні 30 років. Завдяки зусиллям багатьох поколінь науковців, урядовців, природоохоронців та любителів природи Карпатський біосферний заповідник збільшився майже в 4 рази й на сьогодні займає площу 58035 га в межах Рахівського, Тячівського, Хустського та Виноградівського районів Закарпатської області. Разом із транзитною зоною площею 124,3 тис. га він входить до Міжнародної мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО та репрезентує в ній все ландшафтне

й біологічне різноманіття Українських Карпат від передгір'я до субальпійської та альпійської зон. Букові праліси Карпатського біосферного заповідника формують найбільшу частину транснаціонального об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО "Букові праліси й давні ліси Карпат та інших регіонів Європи".

За 50 років своєї діяльності заповідник отримав міжнародне визнання як природоохоронна, науково-дослідна установа, зробивши вагомий внесок у збереження природних екосистем та сталого розвитку Карпат. Тут створено потужну науково-господарську базу, розбудовано та облаштовано широку мережу інформаційно-туристичної інфраструктури, видається Всеукраїнський екологічний науково-популярний журнал "Зелені Карпати", газета "Вісник Карпатського біосферного заповідника", періодичне видання "Природа Карпат: науковий щорічник Карпатського біосферного заповідника та Інституту екології Карпат НАН України" тощо.

Карпатський біосферний заповідник – єдиний в Україні заповідник, який Радою Європи чотири рази нагороджений Європейським дипломом за природоохоронну діяльність. За оцінкою міжнародних експертів, Карпатський біосферний заповідник є взірцем природоохоронної справи й зберігає еталонні європейські лісові екосистеми.

На конференції презентували монографії автора цього повідомлення, що вийшли друком у 2018 р.: "Еталон європейських лісових екосистем та природоохоронної справи. Про деякі історичні аспекти створення та розвитку Карпатського біосферного заповідника з нагоди його 50-річчя" та "Україна-Румунія: мости народної дипломатії. Нотатки з нагоди 20-річчя участі Союзу українців Румунії та Карпатського біосферного заповідника в процесі розвитку українсько-румунської співпраці на Мараморощині". Ці видання містять чимало інформації про роль Карпатського біосферного заповідника у збереженні природи Карпат, реалізації проектів сталого розвитку та міжнародної співпраці.

Ф. ГАМОР